

Ocena poziomu immunoglobulin IgA i IgE u dzieci z podejrzeniem choroby alergicznej

IgA and IgE serum levels in children with suspected allergy

ANNA ZAKRZEWSKA ^{1/}, DANUTA GRZYCZYŃSKA ^{1/}, EWA POLAKOWSKA ^{2/}, MARWIKA MIRECKA ^{2/}

^{1/} Klinika Otolaryngologii, Audiologii i Foniatrii Dziecięcej IP AM w Łodzi

^{2/} Pracownia Immunologii Klinicznej Szpitala Klinicznego Nr 4 AM w Łodzi

Badaniem objęto 110 dzieci w wieku 2-17 lat skierowanych do Poradni Alergologicznej z dolegliwościami ze strony układu oddechowego oraz przewodu pokarmowego. Testy alergiczne, wykonane metodą prick, u 53 dzieci były dodatnie. Ocena poziomów immunoglobulin IgA i IgE w surowicy przeprowadzono z powodu istniejących wątpliwości klinicznych, dotyczących stanu zdrowia badanej grupy dzieci. Podwyższony całkowity poziom IgE stwierdzono u 41 dzieci (37%), obniżony poziom IgA u 53 dzieci (48%). Jednoczesny wzrost poziomu IgE i obniżenie IgA występował u 17 spośród 110 badanych, tj. 15,4%. Porównano grupy dzieci z obniżonym poziomem IgA i podwyższonym poziomem IgE całkowitym oraz potwierdzoną testami chorobą alergiczną. Nie stwierdzono zależności częstszego występowania podwyższonego poziomu IgE u dzieci z obniżonym poziomem IgA.

Alergia Astma Immunologia, 2000, 5(4), 274-277

Słowa kluczowe: *dzieci, choroby alergiczne, immunoglobuliny IgA i IgE*

The goal of the study was to assess total serum IgE and IgA levels in children with allergy-like symptoms referred to allergy clinic.

The examinations were done in 110 children 2-17 years old suffering from upper respiratory or alimentary tract symptoms. The skin prick - tests were positive in 53 children. The IgA and IgE immunoglobulin levels were also tested. In 37% the level of IgE was higher than normal. In 48% the level of IgA was lower than normal. In 15,4% the higher level of IgE and paralelly lower level of IgA were observed. The authors did not find any correlation between total IgE and IgA levels in tested patients.

Alergia Astma Immunologia, 2000, 5(4), 274-277

Key words: *children, allergic diseases, immunoglobulins IgA i IgE*

Różnorodność niedoborów odporności wynika ze złożoności odpowiedzi immunologicznej. Wg statystyk WHO jedna na 500 osób rodzi się z uszkodzeniem układu odpornościowego [1]. Niedobory immunologiczne z przewagą zaburzeń produkcji przeciwciał (dysgammaglobulinemie) polegają na wybiórczym obniżeniu w surowicy krwi jednego lub kilku rodzajów immunoglobulin przy prawidłowym lub podwyższonym poziomie pozostałych [1,2]. Najpowszechniejszą nieprawidłowością tego rodzaju jest selektywny niedobór IgA występujący u jednej na 700 osób rasy białej. Niedobór dotyczy zarówno surowiczej, jak i wydzielniczej IgA [3]. Klinicznie powoduje on nawracające zapalenia zatok przynosowych, zapalenia płuc, choroby przewodu pokarmowego, choroby autoimmunizacyjne, a także nowotwory. Niektóre przypadki niedoborów IgA mogą ustąpić samoistnie. Nie wszystkie osoby z niedoborami w zakresie tej immunoglobuliny wykazują objawy chorobowe.

Charakterystyczną cechą atopii jest genetycznie uwarunkowana skłonność do wytwarzania swoistych prze-

ciwciał klasy IgE przeciwko alergenom zewnątrzpochodnym [4]. Ocena całkowitego poziomu IgE w surowicy krwi pełni rolę pomocniczą, ale nie jest jednoznacznie uznawana za podstawę diagnostyczną chorób alergicznych. Na poziom IgE w surowicy krwi wpływają: predyspozycje genetyczne, czynniki środowiskowe (rodzaj alergenu, jego stężenie, czas ekspozycji), czynniki ustrojowe (struktura błon śluzowych i skóry, rasa, płeć i wiek), regulacja komórkowa (sposób prezentacji antygeny, rozpoznanie przez komórki T, generacja supresorowych komórek T) [5,6].

Jednoznaczna odpowiedź na pytanie na ile i czy istniejące dolegliwości zależą od choroby alergicznej czy raczej wiążą się z nawracającymi zakażeniami, oraz jak często istnieją między nimi ścisłe zależności, jest szczególnie trudna w wieku dziecięcym [7,8,9]. Dlatego zdecydowano o podjęciu analizy częstości występowania niedoborów IgA oraz ich współistnienia z podwyższonym poziomem IgE u dzieci, kierowanych z podejrzeniem choroby alergicznej.

PACJENCI I METODY

Badaniami objęto grupę 110 dzieci w wieku od 2 roku życia do 17 lat, skierowanych do Poradni Alergologicznej przy Klinice Otolaryngologii Dziecięcej AM w Łodzi z podejrzeniem choroby alergicznej a zgłaszających dolegliwości ze strony dróg oddechowych i/lub przewodu pokarmowego.

W losowo wybranej grupie 110 dzieci było 65 chłopców oraz 45 dziewcząt. W poszczególnych przedziałach wiekowych: do 2 roku życia - 1 dziecko, od 3 do 4 lat - 18 dzieci, od 5 do 7 lat - 22, od 8 do 10 lat - 34, oraz powyżej 10 lat - 35 dzieci. U wszystkich dzieci wykonano badanie podmiotowe i przedmiotowe. Diagnostykę alergologiczną badanej grupy przeprowadzono w oparciu o wyniki testów skórnych, wykonanych metodą prick, obejmujących 24 alergeny inhalacyjne i pokarmowe firmy Allergopharma. Oznaczono też poziomy immunoglobulin A, M i G w surowicy krwi metodą turbidymetryczną, przy użyciu testów firmy Behring oraz IgE z wykorzystaniem mikrocząstek (MEIA), przy użyciu testów firmy Abbott, zgodnie z instrukcją producentów.

Otrzymane wyniki odnoszono do wartości prawidłowych wg Uffelmana [10], zweryfikowanych w Pracowni Immunologicznej Szpitala Klinicznego Nr 4 AM w Łodzi dla populacji łódzkiej (tab.I).

Tabela I. Wartości prawidłowe IgA dla populacji łódzkiej stosowane w Pracowni Immunologicznej Szpitala Klinicznego Nr 4 w Łodzi

Wiek (lata)	IgA mg/ml
1-2	1,005±0,645
2-3	0,90±0,45
3-4	1,31±0,79
4-5	1,36±0,84
5-6	1,50±0,67
6-7	1,52±0,87
7-8	1,67±0,93
8-9	1,54±0,46
9-10	1,46±0,76
10-11	1,73±0,82
11-12	2,16±1,08
12-13	2,16±1,08
13-14	2,7±1,8
14-15	2,7±1,8
>15	2,7±1,8

WYNIKI

Na podstawie wywiadu u 48 dzieci stwierdzono nawracające nieżyty nosa i górnych dróg oddechowych (od 6 do 14 rocznie), u 27 powtarzające się zapalenia oskrzeli i płuc (od 1 do 5 rocznie), u 12 dolegliwości dotyczące przewodu pokarmowego, a u 23 wszystkie te dolegliwości jednocześnie (z różnym nasileniem w zależności od lokalizacji).

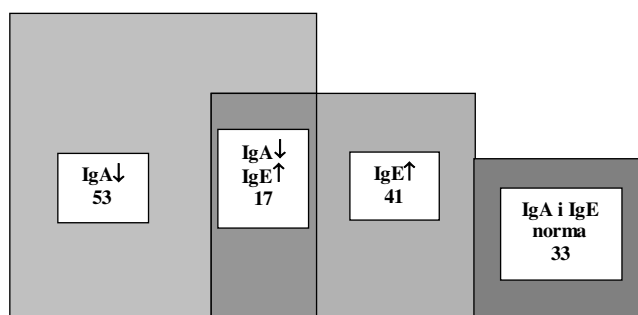
U 53 (48%) spośród 110 badanych stwierdzono dodatni wynik testu skórniego z alergenami. U 42 dzieci były to odpowiedzi poliwalentne na alergeny roztoczy kurzu domowego i pyłków traw, w tym u 12 dzieci także pleśni. U 8 dzieci stwierdzono dodatni wynik testu skórniego tylko na pyłki traw, u dwojga tylko na roztocza kurzu domowego, u jednego na sierść zwierząt.

Ogółem spośród 110 badanych dzieci u 53 (48%) stwierdzono obniżony poziom IgA, u 41 (37%) podwyższony poziom IgE całkowitego. U 12 dzieci z dodatnim wynikiem testów skórnych na alergeny, poziom IgE mieścił się w granicach normy. Dzieci te klinicznie manifestowały niewielkie dolegliwości ekspozycyjne, lub wręcz wątpliwy był związek zgłaszanych dolegliwości z alergenem dającym dodatni wynik testu skórniego. Jednocześnie wzrost poziomu IgE i obniżenie IgA występowało u 17 spośród 110 badanych tj, 15,4% dzieci (6 dziewcząt oraz 11 chłopców) (ryc.1). Oceniając powyższe dane w przedziałach wiekowych w wieku 2-4 lata było 6 dzieci, w wieku 5-7 lat – 5 dzieci, w grupie 8-10 lat – jedno dziecko oraz powyżej 10 lat – 5 dzieci.

W grupie dzieci z podwyższonym poziomem IgE i obniżonym IgA, stwierdzono dodatni wynik testów skórnych z alergenami. Klinicznie zgłaszane dolegliwości mogły odpowiadać (w znacznym stopniu) ekspozycji na alergen i rozwijającemu się zapaleniu alergicznemu, lecz w tej grupie dzieci obserwowano największą średnią częstość wynoszącą $9,96 \pm 1,11$ rocznie przypadków zakażeń (wirusowych lub bakteryjnych).

Średnia częstość zakażeń (na podstawie informacji z wywiadu) w grupie dzieci z podwyższonym poziomem IgE i prawidłowym IgA wynosiła $7,25 \pm 1,07$ przypadków. W grupie dzieci z obniżonym poziomem IgA i prawidłowym IgE średnia częstość zakażeń wynosiła $9,44 \pm 1,08$, natomiast w grupie dzieci z prawidłowym poziomem IgA i IgE – $7,05 \pm 1,06$.

Oceniając testem t-studenta powyższe grupy nie stwierdzono znamienych statystycznie różnic w części zakażeń między grupami dzieci z obniżonym poziomem IgA niezależnie od stężenie całkowitego IgE (poniżej nor-

Ryc. 1. Liczba chorych z podwyższonym (↑), obniżonym (↓) lub prawidłowym poziomem immunoglobulin IgA i IgE w badanej grupie dzieci

my, czy też w granicach normy) ($p=0,09$; $p>0,05$). Natomiast istotne statystycznie różnice ($p<0,005$) występowały w odniesieniu do częstości zakażeń u dzieci z podwyższonym poziomem IgE w zależności od prawidłowego lub obniżonego poziomu IgA. Nie stwierdzono natomiast istotnej statystycznie różnicy pomiędzy podwyższonym poziomem IgE całkowitego (a także dodatnich wyników testów z alergenami) u dzieci z obniżonym poziomem IgA, a podwyższonym poziomem IgE u dzieci, które miały prawidłowe poziomy IgA (tab. II).

Tabela II. Zależność poziomów immunoglobulin IgA i IgE u badanych dzieci

	IgA – obniżone poziomy	IgA – wartości prawidłowe
IgE – podwyższone poziomy	17	24
IgE – wartości prawidłowe	36	33

Ocena statystyczna: $p>0,05$ ($p=0,374$; $p=0,792$)

DYSKUSJA

Wzajemny wpływ chorób alergicznych, przede wszystkim astmy oskrzelowej i zakażeń wirusowych w obrębie dolnych i górnych dróg oddechowych jest powszechnie omawiany i udowodniony [11,12]. Uważa się, że zakażenia wirusowe nasilają alergiczne odczyny zapalne poprzez indukcję lub promocję tych czynników, które biorą udział zarówno w natychmiastowej, jak i późnej reakcji na alergen. Liczne prace przedstawiają wyniki podkreślające zwiększoną wrażliwość dróg oddechowych podczas zakażeń wirusowych [13]. Jednak nie wszystkie zakażenia (w tym także wirusowe) muszą powodować rozwój chorób alergicznych. Z badań epidemiologicznych wynika, że atopia rzadziej występuje u osób, które np.: przebyły ospę lub mają dodatni odczyn tuberkulinowy [14]. Powszechne poglądy dotyczące wzrostu częstości występowania chorób alergicznych w populacjach o wyższym standardzie życiowym wiążą się z mniejszą częstością zakażeń bakteryjnych (szczególnie w wieku wczesnodziecięcym)

i ich aktywnym leczeniem [15]. Zakażenia wirusowe i bakteryjne związane są z aktywacją odpowiedzi immunologicznej typu Th1, natomiast schorzenia atopowe z odpowiedzią typu Th2. Biorące udział w reakcjach atopowych limfocyty Th2 wydzielają m.in. IL-4, która hamuje odpowiedź typu Th1. Limfocyty Th 2 wydzielają jednak także IL-6, co umożliwia stymulację produkcji IgA, która pełni rolę ochronną na powierzchni błon śluzowych dróg oddechowych i przewodu pokarmowego [16,17].

Pomimo, że w wielu pracach wymienia się choroby alergiczne jako częściej występujące u osób z zaburzeniami odporności, nie udało nam się znaleźć jednoznacznych statystyk oceniających częstość występowania niedoborów IgA u dzieci z atopią. W analizowanym przez nas materiale nie stwierdziliśmy istotnej statystycznie różnicy pomiędzy podwyższonym poziomem IgE całkowitego (a także dodatnich wyników testów z alergenami) u dzieci z obniżonym poziomem IgA, a podwyższonym poziomem IgE u dzieci, które miały prawidłowy poziom IgA (tab. II). Podobnie ocena częstości występowania zakażeń była zbliżona u dzieci z obniżonym IgA, niezależnie od poziomu IgE. Natomiast istotne statystycznie różnice w ilości zakażeń pomiędzy grupami dzieci z podwyższonym poziomem IgE zależne od obniżenia lub prawidłowego poziomu IgA pozwalają na stwierdzenie, że nawracające zakażenia korelują z poziomem IgA, a mniejszą rolę należy przypisywać atopii. Wydaje się, że o ile zakażenia wirusowe mają jednoznaczny wpływ na nasilenie lub ujawnienie objawów choroby alergicznej to wzrost częstości chorób alergicznych nie jest równoznaczny z obniżeniem poziomu IgA (przynajmniej w alergii IgE-zależnej). Jednocześnie jednak ocena poziomu immunoglobulin, a szczególnie IgA, jest niezbędna dla wyjaśnienia częstości zakażeń występujących u pacjentów. Dotyczyć to może zarówno powtarzających się infekcji wirusowych, jak i przewlekających się zakażeń bakteryjnych, czy wręcz rozwoju przewlekłego zakażenia (szczególnie często zlokalizowanego u dzieci w obrębie migdałków czy zatok przynosowych) [2,18]. Niezależnie od braku prostej zależności pomiędzy poziomami IgA i IgE skutki niedoborów odporności powodujące większą częstość występowania zakażeń mogą mieć wpływ na przebieg choroby alergicznej.

Piśmiennictwo

1. Szymaniec S. (tłum.) Niedobory odporności. w: Hyde RM. Immunologia. Urban and Partner, Wrocław 1997; 265-286.
2. Zeman K. Narastający problem zaburzeń odporności u dzieci – wyzwania diagnostyczne i terapeutyczne naszych czasów. Lekarz X-XII 1997; 19-29.
3. Gaciong Z. Pierwotne niedobory immunologiczne. w: Jakóbsiak M. Immunologia PWN Warszawa 1996; 529-543.
4. Bocheńska-Marciniak M. Epidemiologia chorób alergicznych. Terapia 2000; 4: 8-10.
5. Rzepkowska M. Epidemiologia immunoglobuliny IgE w wybranych zespołach chorobowych. Nowa Med 1995; II (7): 14-16.
6. Geha RS. Regulation of IgE synthesis in humans. J Allergy Clin Immunol 1992; 90: 143-150.
7. Durham SR. Allergic inflammation. Pediatr. Allergy Immunol 1993; 4(suppl. 4): 7-12.
8. Mygind N, Dahl R, Pedersen S. Podstawowe mechanizmy. Immunoglobuliny. W: Alergologia. Urban and Partner, Wrocław 1998; 25-29.
9. Hanson RI i wsp. Atopic diseases and immunoglobulin E in twins raised apart and together. Am J Hum Gen 1991; 48: 873-879.
10. Uffelmann JA, Engelhard WE, Jollif CR. Quantitation of immunoglobulins in normal children. Clin Chim Acta 1970; 28: 185.

11. Martinez FD. Viral infections and development of asthma. *Am J Respir Crit Care Med* 1995; 151: 1644-1648.
12. Pattermore PK, Johnston SL, Bardin PG. Viruses as precipitants of asthma symptoms. *Clin Exp Allergy* 1995; 15: 121-128.
13. Grunberg K i wsp. Effect of experimental rhinovirus 16 colds on airway hyperresponsiveness to histamine and interleukin-8 in nasal lavage in asthmatic subjects *in vivo*. *Clin Exp Allergy* 1997; 27: 36.
14. Busse WW, Gern JE, Dick EZ. The role of respiratory viruses in asthma. *Ciba Fund Symp* 1997; 206: 208-212.
15. European Allergy White Paper. Allergy diseases as a public health problem in Europe. Ed. D. Van Moerbeke, 1997; Brussels, The UCB Institute of Allergy.
16. Gawlik R, Pitsch T. Zakażenia wirusowe, alergia i astma oskrzelowa. *Alergia* 1999; 3: 17-21.
17. Tang YW, Graham BS. Anti-IL-4 treatment at immunization modulates cytokine expression, reduces illness and increases T lymphocyte activity in mice challenged with respiratory syncytial virus. *J Clin Invest* 1994; 94: 1953.
18. Jones NS. Current concepts in the management of paediatric rhinosinusitis. *J Laryngology Otol* 1999; 113: 1-9.